

Paltrok-molens in de provincie Groningen

door W. O. Bakker

Op pagina 21 van het Groninger Molenboek schrijft de heer B. van der Veen Czn. iets over de eerste zaagmolens in onze provincie.

In de ons nu ter beschikking staande gegevens van de heer Van der Veen blijken er echter meer paltrokken rond de stad Groningen te hebben gestaan.

Meestal werden ze later opgevolgd door achtkante zaagmolens, waarvan er heel wat in onze provincie hebben gestaan.

De oudste vermelding die ik tegenkwam was de volgende: niet genoemd in het Groninger Molenboek.

Groningen. Aan het Zaagmulderswegje ten noorden van het Damsterdiep.

Paltrok-zaagmolen die voorkomt op de kaart van Barthold Wichering van 1616.

Vóór 1616 gebouwd en verdwenen tussen 1672 en 1677.

‘Verkocht sekere seven grasen vrij lant buiten de Steentilpoorte bij de holtmeulen, onder dese stadstafel gelegen’ (17-4-1672).

Groningen. 1,5 km. ten o.no. stadstoren tussen Damsterdiep en nu het Eemskanaal.

Paltrok *De kleine zaagmolen.*

Eigenaar Berent Popkes.

Gebouwd 1712 en verdwenen 1744.

Groningen. Op dezelfde plaats als de vorige.

Paltrok; hout op rollen op een stenen ring. *De Hoop*, gebouwd 1744 door molenmaker Pieter Sibbels de Vries voor Berent Popkes. In 1828 omschreven: *‘2 ramen en sleepen’*.

In 1840 verkocht K. Maathuis hem op afbraak. Hij liet ± 10 à 15 meter zuidelijker een mooie achtkante zaagmolen bouwen, die tot 1917 daar stond.

Groningen. Winschoterdiep zuidzijde; 1.6 km. zo. toren. Paltrok anno 1734. In 1753 vervangen door een achtkant.

Deze molen, *De Zon* van Gebr. G. en J. van Bruggen, werd in 1882 door een stoomzagerij vervangen.

Groningen. 2.8 km. ten zo. toren eveneens aan het Winschoterdiep zuidzijde.

Paltrok *De Gideon*. Anno 1764. Deze molen van J. B. van Bruggen verbrandde omstreeks 1876 en werd door een stoomzagerij vervangen.

[De enigste paltrok-zaagmolen van Zaan dijk, “De Windhond”, was gebouwd in 1631 en afgebroken in 1908. Opmerkelijk is de gesloten wand met twee deuren tussen de achterste hoekstijlen onder de luifel. Collectie: W.O. Bakker.]

Groningen. Helpman, aan het eind van de Helperwestsingel, 2.2 km. ten zuiden der toren.

In 1736 *Het Klein Paltrockje* van J. Bierling. Omgewaaid van 16 op 17 december 1869.

De Groninger Courant meldt: *‘Werd de zaagmolen van Bierling letterlijk onderste boven gekeerd’*.

Groningen. Reitdiep noordzijde. 1 km. ten w. der toren. Paltrok, gebouwd in 1628.
Octrooi van 16 Augustus 1628.
Het hout voor de molen kwam uit Zaandam. Afgebroken vóór 1754.
Staat op kaart van Haubois van 1643.

Veendam. Aan het Westerdiep oostzijde bij de knik.
Paltrok met 70 voet vlucht. Genaamd *De Hoop*.
In 1807 genoemd: '*Voor korte jaren nieuw getimmerd*'.
In 1802 in 'Groninger Courant':
Voor P. Kayzer en q.q., publiek te verkoop:
'Een zaagmolen, zijnde een paltrok, 70 voet vlucht, liggende ter bezigtiging in twee schepen te Delfzijl'.
Deze onderdelen werden blijkbaar in Veendam opgebouwd en daar in ± 1882 gesloopt.
Eigenaren: o.a. van Linge en Meihuizen. Later de familie Steenhuisen.

Dit is in het kort hetgeen ik tegenkwam over paltrokken in onze provincie. Misschien een aanmoediging om er eens dieper op in te gaan.

Afgedrukt in "De Zelfzwichter" jaargang 19, december 1992, nummer 68, pag. 16-18.

Deze pagina is onderdeel van de homepage van B. D. Poppen.

<http://www.bdpoppen.nl>